

Visie voor Gebedshuizen

De gemeenteraad van gemeente Waddinxveen heeft op 25 februari de Visie voor Gebedshuizen vastgesteld.

Waar gaat de Visie voor Gebedshuizen over?

Waddinxveen is een groeiende gemeente. Dit heeft ook effect op de kerken en moskeeën in Waddinxveen. We vinden het belangrijk hierover na te denken en er op in te spelen. Daarnaast heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemeenten in Nederland gevraagd om een Visie voor Gebedshuizen op te stellen. In Waddinxveen zien we verschillende ontwikkelingen bij de gebedshuizen. Het ene gebedshuis heeft te maken met een afname van bezoekers, terwijl het andere juist meer ruimte nodig heeft. Daarnaast groeit de vraag naar ruimte voor maatschappelijke, culturele en welzijnsvoorzieningen in Waddinxveen. Daarom hebben we de Visie voor Gebedshuizen opgesteld. In deze Visie onderzoeken we wat de geloofsgemeenschappen in Waddinxveen nodig hebben op het gebied van ruimte en erfgoed.

Bij het maken van deze visie is de Visie op Maatschappelijke Voorzieningen in acht genomen die de gemeenteraad in 2024 heeft vastgesteld. Uit dit beleidsdocument blijkt dat er in Waddinxveen behoefte is aan goede gebouwen voor bijvoorbeeld verenigingen, zorg of ontmoeting. Gebedshuizen worden meestal in de avond en in het weekend gebruikt. Dit biedt mogelijkheden om buiten de verwachte gebruikstijden de ruimtes voor andere initiatieven in te kunnen zetten.

Daarnaast is er in deze visie op ingegaan hoe we gebedshuizen blijvend onderdeel van het Waddinxveense straatbeeld houden. Bijvoorbeeld door het toepassen van monumentale statussen, maar ook door als gemeente mee te denken met ruimtelijke procedures om gebedshuizen passend in de omgeving te houden bij eventuele aanpassingen.

Vanaf 12 maart 2026 kunt u de Visie voor Gebedshuizen bekijken

U kunt de vastgestelde Visie vanaf 12 maart 2026 bekijken op de volgende manieren:

- Op www.officielebekendmakingen.nl;
- Op de gemeentelijke website;

Voorwoord

Gebedshuizen¹ vervullen een waardevolle functie in Waddinxveen: als plek voor religie, ontmoeting en gemeenschapszin. Tegelijkertijd ontvangen wij als gemeente Waddinxveen signalen dat geloofsgemeenschappen voor ruimtelijke en maatschappelijke uitdagingen staan. Sommige gebouwen bieden ruimte voor meer gebruik, terwijl ergens anders juist behoefte is aan uitbreiding. Daarnaast groeit de vraag naar ruimte voor maatschappelijke invullingen.

De Visie voor Gebedshuizen die voor u ligt helpt bij het behoud van religieus erfgoed én het beter gebruiken van de beschikbare ruimte. Door multifunctioneel gebruik te stimuleren, kunnen gebedshuizen ook naast religieuze bijeenkomsten van betekenis zijn voor de samenleving. Het zorgt voor sociale verbinding. In deze visie geven we ook richting aan de rol die de gemeente vervult of kan vervullen bij de ruimtelijke uitdagingen van de gemeenschappen en verduurzaming van de gebouwen.

De visie is tot stand gekomen in samenwerking met meerdere geloofsgemeenschappen uit Waddinxveen. De perspectieven van gemeenschappen vormen het vertrekpunt voor ons en het beleid voor de toekomst, waarin religieuze, maatschappelijke en ruimtelijke belangen samenkomen. Zo werken we samen aan een duurzame toekomst voor gebedshuizen waarin gemeenschappen elkaar kunnen vinden op het gebied van multifunctioneel gebruik.

Albert Kerssies, wethouder Ruimtelijke Ordening

1 Inleiding

In 2019 werden gemeenten in Nederland vanuit de Nationale Kerkenaanpak (2019) aangemoedigd om een visie voor kerken te ontwikkelen, met het oog op het behoud van religieus erfgoed en de toekomstbestendigheid ervan. Gebedshuizen hebben namelijk betekenis op veel verschillende niveaus in de samenleving. Voor de één vervult een gebedshuis een religieuze rol, voor de ander heeft het een symbolische, culturele, ontmoetings-, stedenbouwkundige of architectuurhistorische waarde. De ge-

1) In deze visie spreken we over de kerken en moskeeën in Waddinxveen.

Foto Brugkerk voorblad: Hans Doderer

meente ontvangt verschillende signalen dat invulling van gebedshuizen de laatste jaren aan het veranderen is. Er vinden veranderingen plaats in het religieuze gebruik en de functie van gebedshuizen. Ook in het collegeprogramma (2022-2026) is aangegeven om aandacht te schenken aan de instandhouding van gebedshuizen, in navolging van de opdracht vanuit de Nationale Kerkenaanpak uit 2019. Vanuit het rijk werd voorgedragen om de visie een kerkenvisie te laten worden. Er is echter gekozen om een visie voor gebedshuizen op te stellen, omdat er in Waddinxveen ook andere vormen van religie bestaan die een plek voor gebed hebben en we de visie hebben uitgebreid naar meerdere thema's.

De gemeente Waddinxveen ontvangt meerdere signalen vanuit geloofsgemeenschappen over het krimpen, groeien en verhuizen van gemeenschappen. Het komt voor dat verschillende vraagstukken spelen in de omgeving. Waar de één behoefte heeft aan meer ruimte zijn andere gemeenschappen juist op zoek naar een andere invulling van hun beschikbare ruimtes. Daarnaast geeft de Visie voor Maatschappelijke Voorzieningen (2024) aan dat de gemeente Waddinxveen kampt met een groeiende vraag naar ruimte, voor o.a. maatschappelijke-, culturele- of welzijnsvoorzieningen.

De bedoeling is om inzicht te krijgen in de huidige situatie van gebedshuizen, zoals over- of onderbezetting, en de wens naar meer of andere ruimte. De gemeente onderzoekt hoe gebedshuizen multifunctioneel gebruikt kunnen worden door maatschappelijke functies, indien mogelijk, te huisvesten in gebedshuizen. Met de Visie voor Gebedshuizen worden beleidsmatige kaders opgesteld over het contact met de gebedshuizen, erfgoed, verduurzaming en het stimuleren van multifunctionaliteit. De Visie voor Gebedshuizen sluit aan op de bestaande Omgevingsvisie Waddinxveen 2050. Evenals in de Omgevingsvisie is het bestaande het vertrekpunt, maar wordt de koers uitgezet voor de toekomst van gebedshuizen en de rol van gebedshuizen in de fysieke leefomgeving. Uiteindelijk wordt de visie voor gebedshuizen meegenomen in de actualisatie van de Omgevingsvisie Waddinxveen 2050.

1.1 Van gesprek naar beleid

In de Visie voor Gebedshuizen worden de huidige omstandigheden en wensen van geloofsgemeenschappen, op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, monumentenstatus en duurzaamheid, in beeld gebracht. Met de groeiende vraag naar maatschappelijke ruimtes wordt daarnaast de rol inzichtelijk gemaakt die gebedshuizen kunnen en willen spelen in de opgave rond de ruimtevrage van verschillende maatschappelijke invullingen. De intentie is om, waar mogelijk, gebedshuizen op een duurzame en passende manier mee te laten groeien met de toename van het inwoneraantal van Waddinxveen. Bij voorkeur in de bestaande leefomgeving, waarbij de gebedshuizen moeten voldoen aan de ruimtelijke regels die in Waddinxveen gelden.

Om het voorgenoemde te bereiken schrijft de gemeente Waddinxveen niet alleen over de gemeenschappen en hun gebedshuizen, maar ook mét de gemeenschappen.

De Visie voor Gebedshuizen richt zich enkel op de ruimtelijke ontwikkelingen en fysieke leefomgeving binnen de gemeentegrenzen van Waddinxveen. Er bestaan namelijk ook gemeenschappen buiten de gemeente Waddinxveen waar inwoners van Waddinxveen bezoek aan brengen. Echter zijn er voor deze visie alleen gesprekken gevoerd met de geloofsgemeenschappen die een gebedshuis hebben binnen Waddinxveen. De gesprekken met de gemeenschappen vormen het vertrekpunt van het schrijven van deze visie. Het creëert draagvlak voor de uitkomsten en zorgt voor het begrijpen van wat er bij de geloofsgemeenschappen in Waddinxveen speelt en leeft.

Uiteindelijk is er met iedere geloofsgemeenschap contact geweest. Er is gesproken en geschreven over thema's als ruimtegebruik, duurzaamheid, erfgoed en de gebedshuizen in de bebouwde leefomgeving. Dit zijn uiteindelijk de onderwerpen waar de Visie voor Gebedshuizen zich op focust. De gesprekken met de geloofsgemeenschappen hebben een beeld geschetst hoe de verschillende geloofsgemeenschappen kijken naar de genoemde thema's en hoe de thema's zowel nu als in de toekomst zich verhouden tot de gemeenschappen. Een samenvatting van de gesprekken is opgenomen in bijlage 4, paragraaf 5.4.3.

2 Begrippen en definities

In dit visiedocument wordt een aantal termen gebruikt die tijdens het lezen voor verwarring kunnen zorgen. Daarom zijn deze onderstaand toegelicht:

- ❖ *Gebedshuis*: Een gebouw dat speciaal is gebouwd en/of ingericht voor religieuze bijeenkomsten. In deze visie hebben we het over de kerken en moskeeën in Waddinxveen. Synagogen en tempels zijn in deze visie niet meegenomen, omdat deze vormen van gebedshuizen in Waddinxveen niet aanwezig zijn.
- ❖ *Gemeenschap*: In deze visie hebben we het over een *geloofsgemeenschap*. Een groep mensen die samenkomt op basis van gedeelde religieuze overtuigingen, gebruiken en waarden, en die zich organiseren rondom een geloof of godsdienst.

- ❖ *Gemeente*: In deze visie wijst *gemeente* naar de gemeente Waddinxveen.
- ❖ *Leefomgeving*: De omgeving waarin mensen (of andere levende wezens) leven. In deze visie wordt er ook gesproken over de *bebouwde leefomgeving*. Het gaat hier over de leefomgeving waar bouwwerken, zoals huizen, scholen en winkels, dicht op elkaar staan.
- ❖ *Openbare ruimte*: Een plek die voor iedereen toegankelijk is.
- ❖ *Maatschappelijke functies en voorzieningen*: Bij een maatschappelijke functie/voorziening kan gedacht worden aan verschillende functies, zoals voorzieningen op het gebied van welzijn en zorg, volksgezondheid, cultuur, religie, onderwijs, sport, verenigingsleven, opvoeding, kinderopvang, openbaar bestuur en andere openbare en sociale voorzieningen.
- ❖ *Multifunctioneel gebruik/multifunctionaliteit*: Een gebouw of ruimte kan voor verschillende en meerdere doelen en functies worden gebruikt.
- ❖ *Duurzame leefomgeving*: Een omgeving waarin mensen prettig kunnen wonen, werken en leven, zonder dat dit ten koste gaat van het milieu en de toekomstige generaties.
- ❖ *Beeldbepalend*: Als een gebouw beeldbepalend is dan is dit gebouw belangrijk voor het uiterlijk of de sfeer in de omgeving van het gebouw.
- ❖ *Toekomstbestendig*: Dat iets, zoals een product, dienst, of bedrijf, zo is ontworpen of georganiseerd dat het bestand is tegen (op dit moment bekende) toekomstige uitdagingen en veranderingen.
- ❖ *Ruimtelijke processen*: Dit zijn processen die de basis vormen voor ruimtelijke ordening en planning. Door de processen in de ruimte te begrijpen, kunnen overheden en andere belanghebbenden ruimtelijke plannen maken die rekening houden met de belangen van de samenleving, het milieu en de directe leefomgeving.
- ❖ *Community-building*: Het proces van het creëren, versterken en onderhouden van een gemeenschap, vaak rond een gedeelde interesse, doel of waarde.
- ❖ *Draagvlak*: De acceptatie, steun en instemming van belanghebbenden bij een plan, idee of besluit.
- ❖ *Planologie*: De wetenschap van ruimtelijke ordening, oftewel de studie van hoe we de openbare ruimte zo optimaal mogelijk inrichten en gebruiken voor wonen, werken, recreatie en natuur.

3 Visie: ruimtelijke thema's voor gebedshuizen

De Visie voor Gebedshuizen is een gemeentelijk beleidsdocument waar een toekomstgerichte blik op gebedshuizen in Waddinxveen wordt neergezet. Het is een beschrijving van de gewenste toekomstige situatie en dient als leidraad voor de gemeente om doelen te realiseren. Het schetst een duidelijk beeld waarnaar gestreefd wordt over hoe men met gebedshuizen omgaat in de (nabije) toekomst.

Op basis van de doelen van de gemeente, het behoud van erfgoed en het stimuleren van multifunctioneel gebruik, en de gevoerde gesprekken met de geloofsgemeenschappen worden in deze visie 5 thema's behandeld. Het thema erfgoed was in 2019 de primaire insteek om vanuit de Nationale Kerkenaanpak visies over kerken of gebedshuizen op te stellen. De onderwerpen multifunctionaliteit, duurzaamheid, de bebouwde leefomgeving en het toekomstbeeld volgen daarop.

3.1 Erfgoed

Wie denkt aan gebedshuizen denkt waarschijnlijk ook aan oude historische kerkgebouwen. Deze visie richt zich daarom ook op het behoud van Waddinxveens religieus erfgoed. Een drietal gebedshuizen in Waddinxveen heeft al een beschermde status gekregen door een aanwijzing tot gemeentelijk of rijksmonument. In Waddinxveen zijn er twee rijksmonumenten, de Brugkerk en Remonstrantse kerk, en één gemeentelijk monument, de St. Victorkerk. Een aanwijzing tot monument is belangrijk, omdat deze gebedshuizen de karakteristieke historische achtergrond van Waddinxveen laten zien en dit beeld op deze manier behouden blijft. De gemeente heeft de middelen om historisch belangrijke gebouwen te behouden, namelijk het aanwijzen tot gemeentelijk monument of beschermd stads- of dorpsgezicht. De Commissie Omgevingskwaliteit Waddinxveen (COW) en de Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH) geven advies op het gebied van gemeentelijk erfgoed.

De COW heeft nog een drietal gebedshuizen genomineerd om als monument aan te wijzen: de Bethelkerk, de Morgenster en de kerk aan de Dorpstraat. Van deze drie gebedshuizen geeft de Hervormde Gemeente aan voor de Bethelkerk en de Morgenster bereid te zijn om hierover in gesprek te gaan. Er wordt gestreefd om gebedshuizen op vrijwillige basis aan te wijzen als gemeentelijk monument. Komt men daar met de betreffende gemeenschap niet uit, dan wordt het gebedshuis uiteindelijk als beschermd stads- of dorpsgezicht opgenomen in het Omgevingsplan van Waddinxveen. Het aanwijzen van beschermde stads- en dorpsgezichten is belangrijk voor de gemeente, omdat gebouwen en herkenningpunten met een historische waarde op deze manier behouden blijven.

Het Omgevingsplan moet voor 2032 in werking zijn. Daarin wordt bijvoorbeeld als regel opgenomen dat er eerst advies nodig is van de COW en een vergunning van de ODMH voordat het pand mag worden gesloopt (Erfgoedverordening Waddinxveen 2024²). Op deze manier wordt alsnog een historische beschermde status uitgegeven en geprobeerd de panden te behouden.

2) <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR709589/1>

Vrijwillige vs. onvrijwillige aanwijzing van gemeentelijk erfgoed

In Waddinxveen gaat de aanwijzing van een gemeentelijk monument op vrijwillige basis. Dit betekent dat de eigenaar van een pand schriftelijk moet instemmen met de aanwijzing tot monument. Veelal dient de eigenaar van een pand zelf een verzoek tot aanwijzing in welke door de COW getoetst wordt.

De gemeente mag er echter ook voor kiezen om zelf panden aan te wijzen als beschermd stads- of dorpsgezicht. Op deze manier beslist de gemeenteraad welke panden er als beschermd stads- of dorpsgezicht in het Omgevingsplan worden opgenomen en is er geen toestemming van de eigenaar van het pand nodig. De COW heeft een lijst opgesteld met historisch belangrijke panden, welke in de toekomst in het Omgevingsplan van Waddinxveen een beschermde status krijgen. Deze twee manieren van aanwijzen zijn opgenomen in de Erfgoedverordening Waddinxveen 2024.

Het beleidsdoel, voor het behoud van gebouwen door een aanwijzing van de gemeenteraad tot beschermd stads- of dorpsgezicht, wordt opgenomen in de Omgevingsvisie. Als de beschermde stads- of dorpsgezichten worden opgenomen in het Omgevingsplan gaat daar participatie aan vooraf. Deze participatieronde wordt ingezet zodat eigenaren van de genomineerde panden op de hoogte worden gebracht van de aanwijzing en om te peilen welke beleidsregels er opgenomen gaan worden voor beschermde stads- of dorpsgezichten.

De monumentale status zou ook een financiële bijdrage kunnen leveren voor gebedshuizen. Monumentale gebedshuizen kunnen extra leningen aanvragen bij het Rijk voor bijvoorbeeld verduurzaming, restauratie en aanpassingen van het gebouw voor multifunctioneel gebruik³. Uiteindelijk zorgen de thema's over zowel multifunctioneel gebruik als verduurzaming van gebedshuizen er tegelijk voor dat het monument behouden blijft en niet afneemt in kwaliteit. Het is daarbij wel belangrijk om er op te letten of het gebruik en de eventuele aanpassingen, die het monument moet ondergaan om voor multifunctioneel gebruik bruikbaar te kunnen zijn, in lijn zijn met de historische waarde van het monumentale gebedshuis. Het is daarom van belang dat er zorgvuldig wordt gekeken hoe multifunctionaliteit kan plaatsvinden per gebedshuis. Het Rijk en de COW kunnen in deze opgave te hulp schieten met advisering.

Uitdaging: Beeldbepalende historische gebedshuizen behouden.

Ambitie: Deze gebedshuizen aanwijzen tot gemeentelijk monument, zodat zij een beschermde status krijgen en behouden kunnen blijven.

Aanpak: De gemeente gaat in gesprek met de eigenaren van het drietal gebedshuizen om als gemeentelijk monument aan te wijzen. Wij ondersteunen de eigenaren van de gebedshuizen op het gebied van multifunctioneel gebruik en wijzen hen op de mogelijke subsidies en leningen die het behoud van het monument financieel bevorderen.

Ook worden historisch belangrijke panden (welke geen monumentale status hebben) in het Omgevingsplan van Waddinxveen aangewezen als beschermd stads- of dorpsgezicht.

3.2 Multifunctionaliteit

Een veelbesproken thema in de Waddinxveense politiek is het thema multifunctionaliteit of dubbelgebruik (Collegeprogramma Waddinxveen 2022-2026). Ook bij gebedshuizen speelt het thema een rol. Zo zijn verschillende gebedshuizen bijvoorbeeld op de vrijdagen, zondagen of een doordeweekse avond in gebruik, en staan dezelfde ruimtes vele uren per week leeg. Op deze momenten van leegstand is er mogelijk plek voor o.a. maatschappelijke initiatieven. Zowel de Visie voor Maatschappelijke Voorzieningen (2024) als het Uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Voorzieningen (2025) tonen aan dat er de komende jaren een tekort is aan vierkante meters voor maatschappelijke voorzieningen. In het kader van multifunctionaliteit en dubbelgebruik wil de gemeente deze ruimtevraag en het ruimteaanbod binnen gebedshuizen aan elkaar koppelen. Hier liggen namelijk kansen voor het efficiënt benutten van bestaande vierkante meters. Verschillende geloofsgemeenschappen zien dit ook. Tegelijk gaven zij aan dat de samenkomst van ruimtevraag en ruimteaanbod nauwkeurig bekeken moet worden. Immers, niet iedere voorziening of initiatief is geschikt om in een gebedshuis onder te brengen. Dit kan gaan om de grootte van de beschikbare ruimte(s), of dat de invulling passend is bij de geloofsovertuiging. Er moet draagvlak vanuit de gemeenschap zelf zijn. Uiteindelijk zal er een duurzame verstandhouding tussen eigenaar

3) <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/erfgoed/vraag-en-antwoord/welke-lening-of-subsidie-kan-ik-aanvragen-voor-onderhoud-van-mijn-monument>

van de ruimte en gebruiker van de ruimte moeten ontstaan. Mits er aan bepaalde voorwaarden voldaan wordt, staat het merendeel van de gemeenschappen open voor multifunctioneel gebruik van hun gebouw.

Voor een aantal geloofsgemeenschappen geldt daarnaast ook dat de financiële bijdrage door multifunctioneel gebruik van gebedshuizen een zeer welkome bijdrage kan zijn. Denk hierbij aan het verhuren van ruimtes aan derden. Geloofsgemeenschappen zullen ook financieel gezond moeten blijven om voortgang en onderhoud van hun gebedshuizen te kunnen garanderen. De inkomsten en financiële stabiliteit zijn, vanzelfsprekend, per gemeenschap verschillend. Dit hangt af van verschillende factoren. Een aantal geloofsgemeenschappen is al bezig met het onderdak bieden aan voorzieningen of initiatieven en kunnen hier de nodige inkomsten uit halen. Denk aan zangkoren, verhuren van (vergader)ruimtes, bruiloften, uitvaarten en ontmoetingsplekken. Het multifunctioneel gebruiken van de gebedshuizen is dus geen nieuw voorgesteld concept, maar een bestaand concept in Waddinxveen. Zie bijvoorbeeld afbeelding 1, waar de Remonstrantse kerk hun pand te huur aanbiedt.

Met de Visie voor Gebedshuizen stimuleert de gemeente het multifunctioneel gebruik van gebedshuizen. Dit wordt ook opgenomen in het Omgevingsplan van Waddinxveen, waarin bij de geldende functies meer ruimte geboden zal worden voor het multifunctioneel gebruik. Zo zal multifunctionaliteit ook planologisch gezien, naast opgesteld beleid, toereikend zijn voor de gebedshuizen.

Figuur 1. Doek aan de gevel van de Remonstrantse kerk

Voorgenoemde sluit aan bij het Uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Voorzieningen (2025). In het Uitvoeringsprogramma wordt aangegeven dat onderzocht wordt of het gebruik en de vindbaarheid van maatschappelijk vastgoed te bevorderen is met een (online) platform. Op dit platform kunnen eigenaren van maatschappelijk vastgoed en maatschappelijke partijen die opzoek zijn naar ruimte elkaar vinden. Wanneer lokale partijen hier positief tegenover staan zal dit verder worden uitgewerkt. Geloofsgemeenschappen kunnen uiteindelijk ook gebruik gaan maken van het platform dat wordt opgesteld vanuit het Uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Voorzieningen (2025). Zij kunnen hier dan bijvoorbeeld extra ruimte vinden in andere maatschappelijke gebouwen of juist beschikbare ruimte in hun gebedshuis te huur aanbieden.

Uitdaging: Het multifunctioneel inzetten van gebedshuizen.

Ambitie: Meer plek creëren voor maatschappelijke voorzieningen in de vorm van multifunctionele ruimtes en gebouwen. Het maatschappelijk invullen van (monumentale) gebedshuizen zorgt er daarbij voor dat ze behouden blijven.

Aanpak: De gemeente werkt aan een platform waar maatschappelijke voorzieningen (gebedshuizen, scholen, buurthuizen, medische voorzieningen, enz.) elkaar kunnen vinden op het gebied van vraag en aanbod van ruimtes.

3.3 Verduurzaming

Verduurzaming was ook een veelbesproken thema tijdens de gesprekken met de geloofsgemeenschappen. De financiële prikkel kan in het kader van duurzaamheid de gebedshuizen wat opleveren. Energiekosten zijn afgelopen jaren sterk gestegen en daardoor voor grote gebouwen erg hoog. Het verduurzamen van de gebouwen kan erg duur zijn, maar ook veel opleveren of kosten besparen. Vrijwel alle geloofsgemeenschappen met eigen gebedshuizen gaven aan duurzaamheid een belangrijk onderwerp te vinden. Niet alleen vanwege de kosten, maar ook voor prettig gebruik en toekomstbestendigheid van het gebouw. Gebedshuizen kunnen immers erg gedateerd zijn en qua gebruik niet met de tijd meegegaan zijn. De diensten zijn bijvoorbeeld koud tijdens de winter, maar de kosten voor het efficiënt verwarmen zijn te hoog. Een aantal gebedshuizen is daarom aan verduurzaming toe. De gemeente kan hierbij niet direct van hulp zijn, omdat zij geen specifieke kennis in huis heeft op dit vlak, maar indirect wel. Door de samenwerking met de Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH). Zodra de geloofsgemeenschappen over voorgenoemde onderwerpen vragen hebben, kunnen zij bij zowel de gemeente of de ODMH terecht.

De ODMH als specialist

De ODMH heeft speciale kennis over verschillende aspecten die omgeving gebonden zijn. De ODMH voert namens gemeenten en de provincie milieutaken, vergunningverlening, toezicht en handhaving uit, en verzorgt bouw- en woningtoezicht. Het doel is een veilige, duurzame en gezonde leefomgeving te creëren en behouden door milieuwetgeving te handhaven, vergunningen te verlenen, te adviseren over duurzaamheid en de bodemkwaliteit te bewaken. De gemeente Waddinxveen onderhoudt daarom nauw contact met de ODMH en kan hiermee als tussen- of contactpersoon dienen voor geloofsgemeenschappen.

Vanuit het Rijk bestaan er mogelijkheden voor verduurzamingssubsidies. Zo heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) de subsidieregeling voor duurzaam maatschappelijk vastgoed (DUMA-VA⁴). Er zijn ook subsidies te krijgen voor bijvoorbeeld warmtepompen via de investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE⁵). De RVO past jaarlijks de subsidiemogelijkheden aan, het is daarom belangrijk om als gemeenschap de website regelmatig in de gaten te houden. Per gebedshuis zal het verschillen wat de benodigde maatregelen zijn. Verduurzaming leidt namelijk tot betere toekomstbestendigheid van een gebouw.

Uitdaging: Gebedshuizen verduurzamen.

Ambitie: Gebedshuizen verduurzamen zodat ze toekomstbestendig zijn en zo nog een lange tijd mee kunnen. Dit is ook belangrijk voor monumentale gebedshuizen, omdat zij op deze manier behouden blijven en hun ruimtes duurzaam kunnen worden ingezet.

Aanpak: De Omgevingsdienst Midden-Holland heeft specifieke kennis op het gebied van verduurzaming van grotere gebouwen. Gebedshuizen die behoefte hebben aan hulp bij verduurzaming worden gekoppeld aan de Omgevingsdienst. Ook zijn er bij de RVO verschillende subsidies te krijgen voor verduurzaming. Geloofsgemeenschappen kunnen deze zelf aanvragen.

3.3.1 Gevolgen voor gebedshuizen door netcongestie

Netcongestie, een overbelast elektriciteitsnet

Sinds december 2025 heeft TenneT netcongestie afgekondigd voor de vraag naar groootaansluitingen elektriciteit in heel Zuid-Holland. Dit betekent dat uitbreiden naar een groootaansluiting of het realiseren

4) <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/dumava>

5) <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/isde/woningeigenaren/warmtepomp>

van een nieuwe groootaansluiting voorlopig niet meer mogelijk is. Dit heeft gevolgen voor bouwopgaven en maatschappelijke initiatieven in de provincie waar een groootaansluiting noodzakelijk is. Per initiatief wordt bekeken welke kansen en beperkingen er zijn zolang de netcongestie geldt. In principe loopt deze situatie tot 2032. Intussen voert TenneT een congestiemanagementonderzoek uit. De resultaten daarvan worden eind 2025 verwacht. Mogelijk blijkt daaruit dat er in bepaalde gebieden toch nog capaciteit beschikbaar komt.

Voor gebedshuizen kan netcongestie (overbelasting van het elektriciteitsnet) betekenen dat een verhuizing of de bouw soms niet doorgaat als het nieuwe pand een groootaansluiting nodig heeft. Bij dit soort initiatieven is het belangrijk om het plan vooraf te bespreken met het gemeentelijk congestiemanagementteam. Soms zijn er enkele maatregelen mogelijk waardoor het gebedshuis alsnog gerealiseerd kan worden.

Bij bestaande gebedshuizen kan multifunctioneel gebruik een oplossing zijn, wel kan hierdoor het elektriciteitsprofiel veranderen. Meestal levert dit geen probleem op, maar het is wel verstandig dit vooraf te controleren.

3.4 Gebedshuizen binnen de bebouwde kom

Sommige gemeenschappen hebben te maken met een afname van bezoekersaantallen. Anderen hebben te maken met een toename van bezoekersaantallen of een wijziging van hun locatie. Het kan daarom in de (nabije) toekomst voorkomen dat geloofsgemeenschappen en de gemeente samen moeten werken bij een ruimtelijke procedure. Denk hierbij aan uitbreidingen, nieuwbouw en verhuizing van gebedshuizen. De gemeente vindt het belangrijk dat geloofsgemeenschappen blijven bestaan.

De ruimtelijke vraagstukken die bestaan in Waddinxveen worden alsmaar complexer. Niet alleen op wijk- of straatniveau, zeker ook op gemeentelijke schaal. Er moet veel gerealiseerd en georganiseerd worden. Dit moet steeds meer gebeuren in een omgeving waar al gebouwd is. De beschikbare vierkante meters zullen efficiënter gebruikt moeten worden. In grootstedelijke gebieden in Nederland was dit al enige tijd een vraagstuk en werd het steeds zichtbaarder, ook in Waddinxveen voelt men dit al. Waddinxveen zal uiteindelijk naar maximaal 50.000 inwoners groeien, volgens het Perspectief Waddinxveen 2050 (2025). Als inwoneraantallen groeien, zullen ook het aantal voorzieningen mee moeten groeien. Denk aan ruimte voor beweging, sport, gezondheidszorg, onderwijs, verkeer, buurthuizen en ouderenzorg. Dit kan uiteraard ook voor geloofsgemeenschappen gelden. Uit de wijk Triangel zijn bijvoorbeeld signalen ontvangen dat er behoefte is voor een multifunctionele ruimte waar o.a. geloofsactiviteiten kunnen plaatsvinden. De toename van het inwoneraantal of het realiseren van nieuwe gebiedsontwikkelingen kan zorgen voor een toename van bezoekers en leden van geloofsgemeenschappen of behoefte voor het bieden van plek voor geloofsgemeenschappen.

'Hart van Vathorst' als voorbeeld

Bij grotere gebiedsontwikkelingen, zoals in de toekomst Noordkade, wil de gemeente Waddinxveen rekening gaan houden met genoeg ruimte voor maatschappelijke voorzieningen. De gemeente kiest hier voor een actieve faciliterende rol voor het creëren van maatschappelijke ruimte. De voorkeur wordt gegeven aan multifunctionele gebouwen en ruimtes, waar meerdere (maatschappelijke) functies samenkomen.

Hart van Vathorst in Amersfoort is hier een goed voorbeeld van. In dit gebouw zijn twee zorginstellingen, een kerk, een kindercentrum en een restaurant gevestigd. Ook is er de mogelijkheid voor het huren van ruimtes voor andere kleinschalige functies.

"Een appeltje eten samen met de opa's en oma's in Hart van Vathorst. Dat doen de kinderen van de peuterschool heel vaak." (Ontmoetingsplek in Vathorst, 2025)

Een gevolg hiervan kan zijn dat bepaalde geloofsgemeenschappen behoefte hebben aan extra ruimte. Deze ruimtelijke vraag kan op verschillende manieren uitgevoerd worden: uitbouw, nieuwbouw of verhuizing. Extra oppervlakte door uitbouw bij een gebedshuis zal zorgvuldig afgestemd worden op de (directe) omgeving. Het verhuizen van een gemeenschap naar een nieuwe locatie heeft een ruimtelijke procedure nodig om te toetsen of de nieuwe gewenste locatie geschikt is voor zowel het gebedshuis als de (directe) omgeving. Met verschillende ruimtelijke thema's wordt hierbij rekening gehouden. Bij uitbreiding, nieuwbouw en verhuizing is het uitgangspunt van de gemeente om met de gemeenschappen mee te denken over de procedures en ruimtelijke opgaves. Tegelijkertijd wordt er bij gebiedsontwikkelingen, zoals de Noordkade, een actieve faciliterende rol door de gemeente ingenomen om ruimte voor maatschappelijke voorzieningen te realiseren. Hier zouden geloofsgemeenschappen in het kader van multifunctioneel gebruik mogelijk gebruik van kunnen maken.

Plannen voor verhuizing, bouw of verandering van een gebedshuis worden ingediend door de geloofsgemeenschappen. De gemeente toetst het plan aan de regels uit het nationaal, provinciaal en gemeentelijk beleid. De ODMH is de helpende hand van de gemeente en helpt mee bij deze toetsing en verleend bijvoorbeeld vergunningen. Het gebedshuis en de directe omgeving hebben goede ruimtelijke ordening nodig. Aspecten als verkeer, parkeren, biodiversiteit, klimaatadaptatie, stedenbouw en welstand behoren aan de beleidsregels te voldoen. Dit kan uitdagend zijn in bestaand bebouwd gebied. De ruimte in de bebouwde kom is vaak schaars, terwijl de behoeftes of wensen breed zijn. De gemeente Waddinxveen streeft, evenals met overige ruimtelijke vraagstukken, naar het creëren van een duurzame leefomgeving. Dit is daarom ook vastgelegd door het college van B&W en de gemeenteraad in het 'Programma Duurzame Leefomgeving' (2025). Met het Programma Duurzame Leefomgeving wordt voorkomen dat eventuele aanpassingen aan gebedshuizen, locatiewijzigingen of uitbreidingen niet toekomstbestendig aangepakt worden.

Dat de gemeente graag met de gemeenschappen meedenkt over de ruimtelijke inpassing komt voort uit de gedachte dat gebedshuizen bij voorkeur gesitueerd worden in de leefomgeving. Dit zijn vaak gebieden die toegankelijk zijn voor alle verschillende vormen van bezoekers. Daarnaast zijn gebedshuizen vanuit historisch oogpunt zelden buiten de leefomgeving gevestigd. Gebedshuizen zijn hierdoor al decennialang onderdeel van de Waddinxveense stedenbouw en het straatbeeld. De faciliterende rol van de gemeente betekent dat er geluisterd en meegedacht wordt met de plannen van gemeenschappen.

Tegelijk zal de gemeente Waddinxveen geen actieve rol innemen in het reserveren van ruimte in projecten of projectgebieden voor gebedshuizen. De druk op andere maatschappelijke voorzieningen zijn hoog en zal door toename van inwoners hoger worden. Daarom moeten er keuzes gemaakt worden voor de kostbare ruimte die nog beschikbaar is in Waddinxveen. Ook kwam er tijdens de gesprekken met de gemeenschappen naar voren dat er verschillen bestaan in af- en toename van bezoekers. Dit probleem kan vaak al opgelost worden als geloofsgemeenschappen bij elkaar op zoek gaan naar beschikbare ruimte in andere gebedshuizen. Er zijn bestaande voorbeelden in Waddinxveen van verschillende gemeenschappen die gebruik maken van hetzelfde gebedshuis, ruimte vinden in andere gebouwen of een gebedshuis overnemen van een gemeenschap die er weinig tot geen gebruik van maakt. De gemeente moedigt dergelijk gebruik van beschikbare ruimte sterk aan. Zo wordt ruimte efficiënt benut en blijft er op andere plekken ruimte over voor andere maatschappelijke voorzieningen.

Uitdaging: Uit de gesprekken met de geloofsgemeenschappen bleek dat zij een actievare rol van de gemeente verwachten als het aankomt op hulp bij het zoeken van geschikte ruimte.

Ambitie: Alhoewel de gemeente geen actieve rol inneemt in het aanwijzen van ruimtes wil zij wel graag meedenken aan een oplossing om maatschappelijke voorzieningen en organisaties met elkaar in contact te brengen.

Aanpak: De gemeente werkt aan een platform waar maatschappelijke voorzieningen (gebedshuizen, scholen, buurthuizen, medische voorzieningen, enz.) elkaar kunnen vinden op het gebied van vraag en aanbod van ruimtes. Zo kunnen ook verschillende partijen actiever met elkaar in contact gebracht worden, zodat bij toekomstige ontwikkelingen verschillende partijen elkaar kunnen vinden en de samenwerking gestimuleerd kan worden.

3.5 Gebedshuizen in de toekomst van Waddinxveen

Gebedshuizen hebben naast een fysieke toegevoegde waarde, zoals uitgelegd onder Erfgoed, ook een sociale en maatschappelijke rol in de samenleving van Waddinxveen. Gebedshuizen betekenen meer dan een fysieke plek om naar diensten te gaan. Geloofsgemeenschappen doen ook aan 'community-building'. Oftewel: samenleven in gang zetten. Voor veel inwoners van Waddinxveen is het gebedshuis niet alleen de plek van godsdienst, maar is de gemeenschap ook een plek van ontmoeting en sociale verbinding.

Om dit voor de lange termijn te behouden is duurzaamheid een belangrijk thema. De gebedshuizen zullen met de tijd mee moeten gaan en in goede staat verkeren. Terwijl de verstandhouding tussen de geloofsgemeenschappen en de gemeente ook op lange termijn goed moet zijn. Duurzame bebouwing en duurzame relaties.

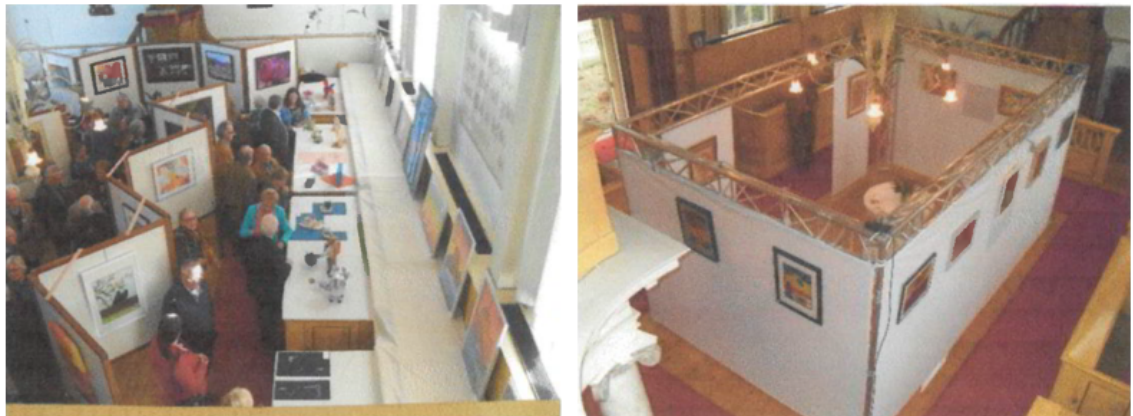
Uitdaging: In contact blijven met de geloofsgemeenschappen.

Ambitie: Contact houden met de gemeenschappen om de voortgang van de beoogde ambities uit deze visie te bespreken.

Aanpak: Er zullen er jaarlijks (vrijblijvende) gesprekken met de gemeenschappen gehouden worden. Daarin zullen de aangekaarte thema's besproken blijven worden en zal er gekeken worden waar zorgen, verwachtingen en kansen liggen.

Tegelijk staat multifunctionaliteit hoog in het vaandel. Het voorzieningenniveau voor maatschappelijke voorzieningen is momenteel niet op peil, terwijl ruimtes in gebedshuizen op bepaalde tijdstippen niet in gebruik zijn. Hierdoor liggen er kansen om de ruimte efficiënt te benutten voor maatschappelijke invullingen, terwijl het de betreffende gemeenschap wat op kan leveren. De St. Viktorkerk, de Remonstrantse kerk en de Brugkerk zijn hier, drie van vele, voorbeelden van. De Remonstrantse kerk richt zich voornamelijk op een artistieke invulling van haar ruimtes buiten de gebedstijden. Zo worden er concerten en kunstexposities gehouden (zie figuur 2). In de St. Viktorkerk worden bijvoorbeeld jaarlijks boeken- en kerstmarkten gehouden. De Brugkerk is een mooie plek waar de ruimte gebruikt wordt voor samen- zang. De Immanuëlkerk had anderzijds bijvoorbeeld voorheen een ruimte beschikbaar voor kinderdag- verblijf, welke nu niet meer actief is.

De gemeente moedigt bovengenoemde voorbeelden van initiatieven in beschikbare ruimtes van ge- bedshuizen aan. Dit wordt dan ook opgenomen in het Omgevingsplan van Waddinxveen. Het streven is om in de nabije toekomst maatschappelijke voorzieningen te huisvesten in delen van de gebedshuizen op verschillende locaties. Daarbij moeten zowel de behoeftes (vraagkant) als de ruimtelijke mogelijkheden (aanbodkant) goed in kaart gebracht worden, en aan elkaar gekoppeld worden. Op deze wijze wordt er uiteindelijk ingespeeld tussen vraag en aanbod, waardoor religieus erfgoed behouden blijft, eventuele uitbreidingsbehoefte in beeld komt en efficiënt met ruimte omgegaan kan worden in Waddinxveen.

Figuur 2. Links: Expositie Kunstkring Waddinxveen - Rechts: Expositie Bulgaarse schilder

4 Conclusie

Met deze visie legt de gemeente Waddinxveen een stevige basis voor het behoud én de toekomstbe- stendigheid van haar gebedshuizen. Door bepaalde gebedshuizen aan te wijzen als gemeentelijk mo- nument en een platform aan te bieden dat multifunctioneel gebruik stimuleert, wordt niet alleen waar nodig de historische waarde beschermd, maar ook hun maatschappelijke betekenis versterkt. Het ont- wikkelen van een platform voor samenwerking tussen maatschappelijke voorzieningen vergroot de mogelijkheden voor gedeeld gebruik en stimuleert verbinding tussen verschillende gemeenschappen. Daarnaast zorgt de inzet op verduurzaming ervoor dat deze gebouwen ook in de komende jaren een rol van betekenis kunnen blijven spelen. De koppeling met deskundige partners en het wijzen op sub- sidies maakt het voor geloofsgemeenschappen haalbaar om deze stap te zetten. Door jaarlijks het gesprek met de gemeenschappen te voeren, blijft de gemeente betrokken en kan zij inspelen op zorgen, kansen en nieuwe ontwikkelingen.

Kortom: de combinatie van bescherming, verduurzaming, multifunctioneel gebruik en blijvend contact vormt een integrale aanpak die de gebedshuizen niet alleen behoudt, maar ze ook toekomstgericht verankert in het maatschappelijke leven van Waddinxveen.

5 Bijlagen

5.1 Gebedshuizen in Waddinxveen

Moskee Alhijra

Geloofsgemeenschap
Adres
Bouwjaar
Monumentenstatus
Website

Islamitische Stichting Nederland
Busken Huetlaan 94-A
2007
N.v.t.
<https://moskeeahijra.nl/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

De moskee gaat uitbreiden. De bouw staat gepland voor 2026.

Bethelkerk

Geloofsgemeenschap

Adres

Bouwjaar

Monumentenstatus

Website

Huidig gebruik

Opmerkingen

Hervormde Gemeente Waddinxveen

Bilderdijklaan 1

1969

Nee, maar wel genomineerd

<https://hgpknwaddinxveen.nl/bethelkerk/>

Religieuze ontmoetingsplek

Christelijke Gemeente Shalom

Geloofsgemeenschap

Adres

Bouwjaar

Monumentenstatus

Website

Huidig gebruik

Opmerkingen

Christelijke Gemeente

Constantijn Huygenslaan 2

1970

N.v.t.

<https://www.gemeenteshalom.nl/>

Religieuze ontmoetingsplek

Immanuelkerk

Geloofsgemeenschap

Adres

Bouwjaar

Monumentenstatus

Website

Huidig gebruik

Opmerkingen

Hersteld Hervormde Gemeente Waddinxveen

Pr. Beatrixlaan 2

1963

N.v.t.

<https://www.elimgemeente.nl/>

Religieuze ontmoetingsplek

Verhuizing naar de Ontmoetingskerk per 01-02-2026.

Ichthus

Geloofsgemeenschap

Baptistengemeente

Adres

Jan van Bijnenpad 1

Bouwjaar

1969

Monumentenstatus

N.v.t.

Website

<https://baptistengemeente-ichthus.nl/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

De Ichthus gemeenschap heeft geen eigen gebedshuis, maar huurt ruimte(s) binnen het Anne Frank Centrum.

Ontmoetingskerk

Geloofsgemeenschap
Adres
Bouwjaar
Monumentenstatus
Website

Protestantse Gemeente Waddinxveen
Groensvoorde 3
1969
N.v.t.
<https://www.pgpnwaddinxveen.nl/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

Wijkgemeenten De Rank en 't Spectrum

Anadolu Moskee

Geloofsgemeenschap
Adres
Bouwjaar
Monumentenstatus
Website

Islamitische Stichting Nederland
Staringlaan 35
1965
N.v.t.
<https://anadolumoskee-waddinxveen.nl/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

De Hoeksteen

Geloofsgemeenschap
Adres
Bouwjaar
Monumentenstatus
Website

Hervormde gemeente PKN
Esdoornlaan 2
1953
N.v.t.
<https://hgpknwaddinxveen.nl/de-hoeksteen/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

Oud Gereformeerde Kerk

Geloofsgemeenschap

Adres

Bouwjaar

Monumentenstatus

Website

Huidig gebruik

Opmerkingen

Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland

Mercuriusweg 29

1985

N.v.t.

<http://oudgereformeerdegemeenten.nl/gemeenten.php?gID=65>

Religieuze ontmoetingsplek

St. Victorkerk

Geloofsgemeenschap

Adres

Bouwjaar

Monumentenstatus

Website

Huidig gebruik

Opmerkingen

Rooms-katholieke kerk

Zuidkade 176

1880 Kerk

1926 Pastoorswoning

Gemeentelijk monument

<https://www.sintjandd.nl/waddinxveen/>

Religieuze ontmoetingsplek

Koninkrijkszaal van Jehovah's Getuigen

Geloofsgemeenschap

Jehovah's Getuigen

Adres

Burgemeester Trooststraat 4

Bouwjaar

1930

Monumentenstatus

N.v.t.

Website

<https://www.jw.org/nl/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

Kruiskerk

Geloofsgemeenschap Nederlandse Gereformeerde Kerk
Adres Stationsstraat 12
Bouwjaar 1924
Monumentenstatus N.v.t.
Website <https://www.kruiskerk.nl/>

Huidig gebruik Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen De Kruiskerk maakt tevens gebruik van 't Kruispunt aan de Stationsstraat 10. De Kruiskerk wil graag hun gebouw uitbreiden zodat ze het multifunctioneel gebruik in het hoofgebouw kunnen onderbrengen.

Remonstrantse kerk

Geloofsgemeenschap
Adres
Bouwjaar
Monumentenstatus
Website

Remonstrantse Gemeente
Zuidkade 59
1924
Rijksmonument
<https://waddinxveen.remonstranten.nl/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

Uitbreiding verhuur van de accommodatie.

Impact Church

Geloofsgemeenschap
Adres
Bouwjaar
Monumentenstatus
Website

Evangelische Gemeente
Gouweplein 1
2014
N.v.t.
<https://impactchurch.nl/>

Huidig gebruik

Multifunctioneel gebouw, religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

De Impact Church heeft geen eigen gebedshuis, huurt ruimte(s) binnen Cultuurhuys De Kroon.

De Morgenster

Geloofsgemeenschap

Hervormde Gemeente

Adres

Sterrenlaan 1

Bouwjaar

1996

Monumentenstatus

Nee, maar advies van de COW is nog noodzakelijk om te bepalen of het pand wel in aanmerking komt.

Website

<https://hgpknwaddinxveen.nl/de-morgenster/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

Brugkerk

Geloofsgemeenschap
Adres
Bouwjaar
Monumentenstatus
Website

Hervormde Gemeente
Kerkweg-Oost 232
1837
Rijksmonument
<https://hgkpnwaddinxveen.nl/brugkerk/>

Huidig gebruik

Religieuze ontmoetingsplek

Opmerkingen

Kerk aan de Dorpstraat

Geloofsgemeenschap

Adres

Bouwjaar

Monumentenstatus

Website

Huidig gebruik

Opmerkingen

Hersteld Hervormde Gemeente

Dorpstraat 3

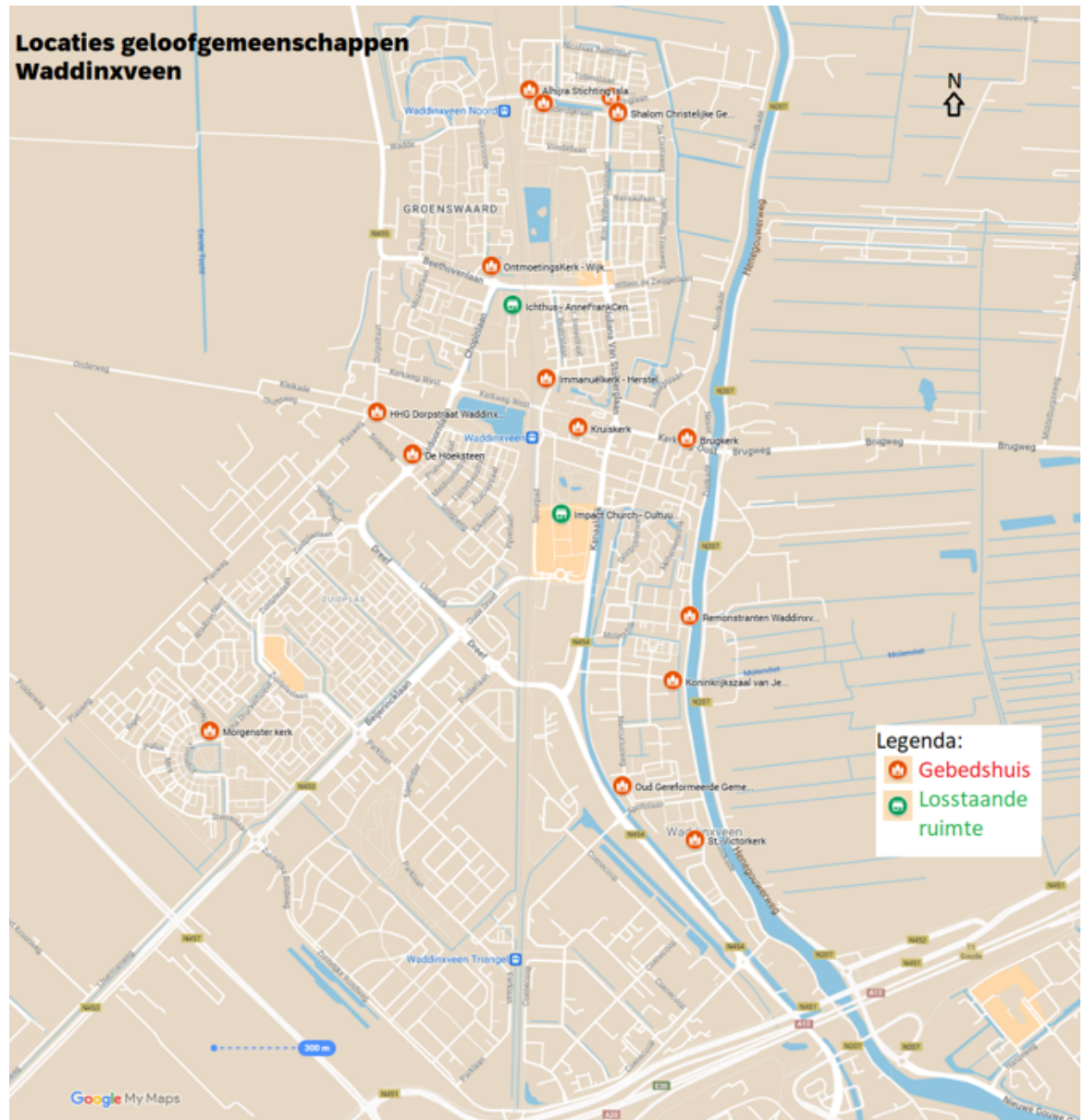
1894

Nee, maar wel genomineerd

<https://www.hhgwaddinxveendorpstraat.nl/>

Religieuze ontmoetingsplek

5.2 Kaart Gebedshuizen Waddinxveen

Kerk	Adres	Geloofsgemeenschap	Toevoeging
Christelijke gemeente Shalom	C. Huygenslaan 2	Christelijke Gemeente	
Impact Church	Gouweplein 1	Evangelische Gemeente	Ruimte in Cultuurhuys, geen eigen pand
De Kruiskerk	Passage 11	Nederlandse Gereformeerde Kerk	
Remonstranten Waddinxveen	Zuidkade 59	Remonstrantse Gemeente Waddinxveen	Rijksmonument
Oud Gereformeerde Gemeente Waddinxveen	Mercuriusweg 29	Oud Gereformeerde gemeente	
Ontmoetingskerk	Groensvoorde 3	Protestantse Gemeente Waddinxveen	Gezamenlijk gebruik door 't Spectrum en De Rank.

			Per 01-02-2026 neemt de Hersteld Hervormde Gemeente het pand in gebruik.
Ichthus	Jan van Bijnenpad 1	Baptistengemeente	Ruimte in buurtcentrum, geen eigen pand
Bethelkerk	Bilderdijklaan 1	Hervormde Gemeente Waddinxveen	
Brugkerk	Kerkweg-Oost 232	Hervormde Gemeente Waddinxveen	Rijksmonument
De Hoeksteen	Esdoornlaan 2	Hervormde Gemeente Waddinxveen	
De Morgenster	Sterrenlaan 1	Hervormde Gemeente Waddinxveen	
Dorpstraat Waddinxveen	Dorpstraat 3	Hersteld Hervormde Gemeente	
Immanuelkerk	Prinses Beatrixlaan 2	Hersteld Hervormde Gemeente	Huurt pand van PGW. Per 01-02-2026 neemt de Protestantse Gemeente Waddinxveen de Immanuelkerk in gebruik
Sint Victorkerk – parochie Sint Jan de Doper	Zuidkade 176	Rooms-katholieke Parochie	Gemeentelijk monument
Koninkrijkszaal van Jehovah's Getuigen	Burgemeester Trooststraat 4	Jehovah's Getuigen	
Stichting Islmitische Moskee Alhijra	Busken Huetlaan 94-a	Islamitische Stichting Nederland	
Anadolu Moskee	Staringlaan 35	Islamitische Stichting Nederland	

5.3 Relevante Beleidsstukken Gemeente

Visie op Maatschappelijke Voorzieningen (2024)

In deze visie laat de gemeente zien hoe we in de toekomst willen omgaan met de maatschappelijke voorzieningen in Waddinxveen en wat we belangrijk vinden. Het gaat over 5 verschillende groepen voorzieningen: onderwijs, kinderopvang, zorg en welzijn, sport en bewegen en kunst en cultuur. Voor deze voorzieningen hebben we gekeken of er bij de groei van Waddinxveen meer nodig zijn, daar vallen ook gebedshuizen onder en hoe zij aan het tekort aan maatschappelijke ruimtes kunnen bijdragen.

Uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Voorzieningen (2025)

In het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Voorzieningen wordt er voortgeborduurd op de visie op Maatschappelijke Voorzieningen. In het Uitvoeringsprogramma maatschappelijke voorzieningen wordt er ingespeeld op de toename van inwoners van Waddinxveen. In het programma worden nieuwe plekken voor onder andere onderwijs, nieuwe sporthallen, sportvelden en een nieuw cultuurhuis gepresenteerd.

Omgevingsvisie Waddinxveen 2050 (2025)

In de Omgevingsvisie is samen met inwoners, partners en ondernemers de koers uitgezet voor de toekomst, gericht op de fysieke leefomgeving. Zo is hierin ook de opgave rondom maatschappelijke voorzieningen, het behouden/versterken van erfgoed, en het opstellen van een kerkvisie opgenomen.

Omgevingsprogramma Duurzame Leefomgeving (2025)

In het omgevingsprogramma Duurzame Leefomgeving programma richt zich op het verbeteren van de leefomgeving door aandacht te besteden aan de thema's natuur & recreatie, klimaatadaptatie, gezondheid, energietransitie, circulariteit en parkeren.

Erfgoedverordening Waddinxveen (2024)

In de Erfgoedverordening is voornamelijk regelgeving opgenomen over de procedure voor de aanwijzing van een gemeentelijk monument en de instandhoudingsplicht van gemeentelijke monumenten.

Perspectief Waddinxveen 2050 (2025)

In het perspectief wordt een richtinggevende keuze gemaakt voor de toekomstige ruimtelijke inrichting van Waddinxveen. Dit perspectief wordt opgenomen in de actualisatie van de Omgevingsvisie.

Beleidskader Cultuur Waddinxveen 2021-2025 (2021)

In het beleidskader Cultuur wordt aandacht geschonken aan de benodigde ruimte voor kunst en cultuur. Herbesteding van leegstaande gebouwen en multifunctioneel gebruik van ruimtes worden hier als oplossing aangehaald.

Rijk

Nationale Kerkenaanpak (2019-2021)

De Nationale Kerkenaanpak is een programma van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De Nationale Kerkenaanpak bestaat uit vijf programmalijnen: kennis, toegankelijkheid, duurzaamheid, draagvlak en kerkenvisies. Een kerkenvisie is een strategische visie op de toekomst van kerkgebouwen.

Erfgoedwet (2024)

In de Erfgoedwet is vastgelegd hoe met het erfgoed van nationaal belang wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarin heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. Daarnaast staat in de Erfgoedwet welke verantwoordelijkheden gemeenten en provincies hebben op het gebied van erfgoed.

5.4 Participatieverslag

In het participatieverslag wordt neergezet hoe de gemeente Waddinxveen als opsteller van de visie, de omgeving heeft betrokken bij het tot stand komen van de 'Visie voor Gebedshuizen'.

5.4.1 Doel van participatie

De gemeente hecht veel waarde aan participatie van bewoners en organisaties, waaronder religieuze gemeenschappen, bij de ontwikkeling van beleid rondom gebedshuizen. De participatie die heeft plaatsgevonden heeft als doel dat het begrip tussen planmaker en directe betrokkenen wordt bevorderd. Door in gesprek te gaan met de geloofsgemeenschappen kon er informatie opgehaald worden over belangrijke thema's, omdat zij als geen ander weten wat er rondom gemeenschappen speelt. Het zorgt er tegelijk voor dat beleid aansluit bij de werkelijkheid en behoeften van de gemeenschappen en overige belanghebbenden voor wie het eindproduct bedoeld is.

Dat wil zeggen dat in het geval van de Visie voor Gebedshuizen de geloofsgemeenschappen binnen Waddinxveen de direct belanghebbenden zijn voor het opstellen van de visie. Het doel was daarmee om informatie op te halen en meer acceptatie te creëren bij de geloofsgemeenschappen, die uiteraard gebruik maken van gebedshuizen, en dit in kaart te brengen. De geloofsgemeenschappen bezitten lokale kennis, ervaringen en ideeën die meegewogen worden bij de totstandkoming van een visie. De gesprekspartners werden meegegeven dat we de signalen opvangen en meenemen in de overwegingen die gemaakt worden, maar dat de rol van de gemeente hierin beperkt is. Het doel van deze Visie voor Gebedshuizen lag voornamelijk op het ingaan op verschillende ruimtelijke thema's om de gebedshuizen in Waddinxveen toekomstbestendig en multifunctioneel te maken. Door het tijdig signaleren van de problemen die er spelen, behoeftes die bestaan en de geloofsgemeenschappen mee te nemen met de intenties van de visie voor gebedshuizen ontstond er een stevig vertrekpunt om een visie op te stellen.

5.4.2 Aanpak en methodiek

Voor dit beleidsdocument is gekozen voor een raadplegende participatieve aanpak. De volgende stappen zijn genomen:

- **Verkennde gesprekken**
Iedere geloofsgemeenschap die gevestigd is in Waddinxveen heeft een of meerdere uitnodigingen ontvangen om in gesprek te gaan met de opstellers van deze visie. Met de gemeenschappen die hierop ingegaan zijn, zijn verschillende thema's besproken. Denk hierbij aan multifunctionaliteit, duurzaamheid, inventarisatie, toekomstbeeld en erfgoed. Uit deze gesprekken zijn verschillende urgenties, behoeftes en mogelijkheden besproken, die uiteindelijk meegenomen zijn in de visie. De gesprekken gaven een inzicht in het denken, doen en kunnen van geloofsgemeenschappen in Waddinxveen. Het creëerde een goed vertrekpunt voor het opstellen van de visie.
- **Terugkoppeling**
Nadat de verkennende gesprekken gevoerd zijn, en de visie is opgesteld mede door de input van geloofsgemeenschappen, ontvingen de gemeenschappen een terugkoppeling van het resultaat. Dit is per mail richting iedere geloofsgemeenschap gedaan. Hierbij ontvingen de gemeenschappen

de concept eindversie van de visie ter kennisname. Hierin kon men de eventuele feitelijke onjuistheden nog aankaarten. Het zorgt voor een volledige eindversie zodra de geloofsgemeenschappen zich kunnen vinden in de eindversie van de visie, zodat het een breed gedragen beleidsdocument is.

5.4.3 Opbrengsten van participatie

De gemeente Waddinxveen heeft 19 geloofsgemeenschappen gesproken voor het opstellen van de Visie voor Gebedshuizen:

Gebedshuis	Geloofsgemeenschap
Anadolu Moskee	Islamitische Stichting Nederland
Moskee Alhijra	Islamitische Stichting Nederland
Bethelkerk	Hervormde Gemeente Waddinxveen
Brugkerk	Hervormde Gemeente Waddinxveen
De Morgenster	Hervormde Gemeente Waddinxveen
De Hoeksteen	Hervormde Gemeente Waddinxveen
Ichthus	Baptistengemeente
Ontmoetingskerk ('t Spectrum, De Rank)	Protestantse Gemeente Waddinxveen
De Rank	Protestantse Gemeente Waddinxveen
Remonstrantse kerk	Remonstrantse Gemeente
St. Victorkerk	Rooms-katholieke Parochie
Kruiskerk	Nederlands Gereformeerde Kerk
Immanuelkerk	Hersteld Hervormde Gemeente Waddinxveen
Oud Gereformeerde kerk	Oud Gereformeerde Gemeente
Impact Church	Evangelische Gemeente
Christelijke Gemeente Shalom	Christelijke Gemeente
Samen Triangel (buurthuis, geen geloofsgemeenschap)	Voortvloeiend uit verschillende gemeenschappen, alle geloven zijn welkom
Dorpstraat Waddinxveen	Hersteld Hervormde Gemeente
Koninkrijkszaal van Jehovah's Getuigen	Jehovah's Getuigen

De Hervormde Gemeente en Protestantse Gemeente hebben wij in een gezamenlijke afspraak gesproken, de gebedshuizen in de grijze vakken.

Uit deze gesprekken kwamen onderstaande punten per onderwerp naar voren:

Ruimte

15 van de 19 gemeenschappen beschikken over een eigen gebedshuis. 4 van de 18 gemeenschappen huurt een ruimte of gebouw.

Uit de gesprekken bleek dat 4 gemeenschappen behoefte hebben aan een ander gebouw. 3 hiervan zijn op zoek naar een groter gebouw of ruimte en 1 gemeenschap heeft behoefte aan een ander soort gebouw of ruimte. Van de 4 gemeenschappen hebben 2 een eigen gebouw en 2 huren een gebouw of ruimte. 1 gemeenschap geeft aan hun gebedshuis te gaan uitbreiden.

De overige 14 gemeenschappen geven aan voldoende ruimte te hebben op de plek waar zij nu kerken.

Bezettingsgraad

10 van de 18 gemeenschappen geven aan dat zij voldoende ruimte hebben voor hun gemeenschap in de gebedshuizen.

Uit de gesprekken bleek dat er in 2 gebedshuizen sprake is van onderbezetting en 6 gebedshuizen hebben te kampen met overbezetting. 6 gebedshuizen hebben dus te weinig ruimte om alle bezoekers (zit)plek te kunnen bieden.

Multigebruik

Tijdens de gesprekken is er aan de gemeenschappen gevraagd in hoeverre zij open staan en plek hebben voor multifunctioneel gebruik van hun gebedshuizen. Bijna alle gemeenschappen met een eigen gebouw staan open om hun ruimtes multifunctioneel te gebruiken. Alleen twee gemeenschappen geven aan hier geen behoefte aan te hebben wegens tijdgebrek.

Verduurzaming

9 gemeenschappen hebben aangegeven dat hun gebedshuizen toe zijn aan verduurzaming en hiermee aan de slag willen. 5 gebedshuizen hebben aangegeven open te staan voor verduurzaming van hun gebedshuizen, maar hier momenteel geen behoefte aan hebben. Er is 1 gemeenschap welke al in het bezit is van een duurzaam gebedshuis.

4 gemeenschappen zijn in deze vraagstelling niet meegenomen, omdat zij niet over een eigen pand beschikken.

Erfgoed

De gebedshuizen die al een monumentale status hebben zijn goed onderhouden en weten hoe ze aan de (financiële) middelen kunnen komen voor behoud en onderhoud. Alleen de St. Viktorkerk kampt met mankracht (vrijwilligers) om het behoud te bewerkstelligen.

Er is verder sprake van 3 gebouwen die potentie hebben om aangewezen te worden als monument (COW): Bethelkerk (moet gerestaureerd worden, zijn fondsen voor), De Morgenster en Dorpstraat.

Rol gemeente

De gemeenschappen zien graag een meer sturende rol van de gemeente als het gaat om aanwijzen van beschikbare ruimtes. Zij willen graag dat de gemeente helpt met het vinden/aanwijzen van nieuwe gebouwen voor gemeenschappen. De gemeente heeft hier echter geen faciliterende rol in. Wijzigingen van de bestemming (bijvoorbeeld bij verhuizing van de gemeenschap naar een ander gebouw of nieuwbouw) of wijzigingen van het gebouw (bijvoorbeeld een uitbreiding van het bestaande gebedshuis) gaan via juridisch-planologische procedures.

5.4.4 Vervolgparticipatie

Gezien de positieve afdrank van de verkennende gesprekken met de geloofsgemeenschappen, leek het verstandig om deze lijn door te trekken. Het is daarom de insteek om vanaf heden de geloofsgemeenschappen ieder jaar op een vrijblijvende wijze uit te nodigen voor een gesprek. Op deze wijze kunnen de gemeenschappen, als er behoefte voor is, ieder jaar met de gemeente in contact blijven. Gedurende deze gesprekken kunnen verschillende thema's besproken worden. Zo blijft de gemeente Waddinxveen op de hoogte wat er leeft, speelt en waar behoefte aan is vanuit de gemeenschappen. Anderzijds hebben de gemeenschappen op deze manier weet van wat er bij de gemeente zoal speelt en kan men vragen stellen. Met elkaar in gesprek blijven legt een goede basis tot een prettige wederzijdse samenwerking.

Vanuit de gemeente werden afgelopen periode al gesprekken gevoerd met verschillende geloofsgemeenschappen. Deze gesprekken zullen jaarlijks gevoerd blijven worden, en vanuit deze visie voor gebedshuizen bij aangesloten worden. Op deze wijze wordt er integraal met de geloofsgemeenschappen gesproken. Voor de overige geloofsgemeenschappen die deze uitnodiging niet standaard ontvangen zullen ook uitnodigingen voor jaarlijkse vrijblijvende gesprekken gezonden worden. Het is aan de gemeenschappen zelf om hierop in te gaan. Zolang er geen behoefte is voor de gemeenschappen om in gesprek te gaan, hoeft het gesprek niet plaats te vinden. De gemeente Waddinxveen stelt het tegelijkertijd wel op prijs als er vanuit de gemeente behoefte is voor een gesprek, er vanuit de gemeenschappen mogelijkheid wordt geschept in gesprek te gaan. Het draagt bij aan een gezonde en duurzame samenwerking tussen lokale overheid en geloofsgemeenschappen.

Waddinxveen, 11 maart 2026